

پیدایش و جگونگی شکل‌گیری طایفه‌ی عیسوند

از تبار قوم بختیاری

به نضمام

(تبارنامه‌ی حسین عیسوند)

جعفرقلی خان طهماسبی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه: طهماسبی، جعفرقلی، ۱۳۳۸ -

عنوان و نام پدیدآور: پیدایش و چگونگی شکل‌گیری طایفه‌ی عیسوند از تبار قوم بختیاری به انضمام (تبارنامه‌ی خوانین عیسوند) جعفرقلی خان عیسوند

طهماسبی

وضعیت ویراست: ویراست

مشخصات نشر: تهران، چشم ساعی، ۱۳۹۸

مشخصات ظاهری: ۳۰۰ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۶۹-۶۴-۰

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: ویراست قبلی کتاب با عنوان "تبارنامه‌ی خوانین عیسوند (با انضمام گذری به عملکرد فرمانروایان ایل بختیاری شعب هفت لنگ و چهارلنگ)"

توسط اهوازقلم در سال ۱۳۹۳ منتشر شده است.

یادداشت: کتابنامه: ص ۲۹۱-۳۰۰

عنوان دیگر: تبار خوانین عیسوند بختیاری (با انضمام گذری به عملکرد فرمانروایان ایل بختیاری شعب هفت لنگ و چهارلنگ).

موضوع: Esvand (Iranian tribe)

موضوع: عیسوند

موضوع: Bakhtiari (Iranian people) -- History

موضوع: تاریخ

موضوع: بختیاری -- آداب و رسوم و زندگی اجتماعی

Bakhtiari (Iranian people) -- Social life and customs

زده بندی کنگره: SDR

زده بندی دیویی: ۹۵۵/۹۷۶

شماره کتابشناسی ملی: ۵۹۶۵۲۹۵

عنوان: پیدایش و چگونگی شکل‌گیری طایفه‌ی عیسوند از تبار قوم بختیاری به انضمام (تبارنامه‌ی خوانین عیسوند)

■ مؤلف: جعفرقلی خان طهماسبی

■ ناشر: چشم ساعی

■ شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

■ قطع: وزیری

■ نوبت چاپ: اول - بهار ۱۳۹۹

■ چاپ: گانندی

■ قیمت: ۸۰۰۰۰ تومان

■ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۶۹-۶۴-۰

انتشارات چشم ساعی

آدرس: تهران - پاسداران - نگارستان هشتم میدان فرخی یزدی

تلفن: ۰۲۱-۲۲۸۷۴۵۵۶ همراه: ۰۹۹۰۱۶۸۷۴۷۹

پست الکترونیک: saeecheshm@gmail.com

آدرس اینترنتی: www.nashrl.com

حق چاپ و نشر محفوظ است

فهرست مطالب

۱.....	سخنانی از بزرگان در مورد اهمیت تاریخ
۴.....	سخنی از نویسنده جهت ویرایش جدید کتاب
۵.....	مقدمه

بخش اول: محدوده سه منطقه جغرافیایی طایفه عیسوند

۱۰.....	محدوده‌ی جغرافیایی طایفه عیسوند
۱۲.....	آثار قدیمی - جاذبه‌های طبیعی مناطق ورگ و زیبا و بنگ و گلی چاس
۱۳.....	راه‌های ورود و خروجی (راه‌های مواصلاتی منطقه ورگ و زیبا در فصول سرد سال)
۱۳.....	پوشش جنگلی مناطق ورگ و زیبا و بنگ و گلی چاس
۱۳.....	دژینار رشته‌کوه بن
۱۴.....	اشعاری از زبان مؤلف در وصف طبیعت مناطق ییلاقی (سردسیر) ییلاق کوچک
۱۶.....	آثار باستانی و جاذبه‌های طبیعی در مناطق ییلاقی بزرگ طایفه عیسوند
۲۱.....	اشعاری از زبان مؤلف در وصف طبیعت آلی‌کوه
۲۲.....	ساکنان اولیه ایران و چگونگی استقرار آن‌ها

بخش دوم: پیدایش و هویت تاریخی قوم بختیاری (شباهت لباس محلی (چوقا) با نقوش

معماری چغازنبیل (تیمورات)

۲۸.....	نبرد آریوبرزن در برابر اسکندر مقدونی در دریند فارس
۳۰.....	هویت و نژاد بختیاری
۳۵.....	اشاره‌ای به تاریخ بختیاری
۳۶.....	بختیاری‌ها پیش از ظهور اسلام
۳۷.....	بختیاری‌ها بعد از ظهور اسلام
۳۸.....	وجه و تسمیه بختیاری یا چرا بختیاری به دو شعبه بزرگ هفت‌لنگ و چهارلنگ تقسیم شده است؟

بخش سوم: مناسبات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی قوم بختیاری در عصر صفویه تا قاجار

۴۳.....	قیام بختیاری‌ها
۴۴.....	حوادث مشروطیت
۴۵.....	فتح اصفهان و بختیاری‌ها
۴۵.....	نقش روحانیت و مجاهدین بختیاری در نهضت مشروطه

- ۴۵..... فتح تهران
- ۴۶..... تفاوت فتح تهران با اصفهان
- ۴۷..... نقش علما پس از فتح تهران
- ۴۸..... اهمیت تاریخی قوم بختیاری
- ۵۰..... فرمانروایان و بزرگان بختیاری شعب هفت لنگ و چهارلنگ (مالمیر)
- ۵۲..... بختیاری در زمان حکومت علی‌رضا خان چهارلنگ
- ۵۳..... بختیاری در زمان حکومت آقا محمدخان چهارلنگ
- ۵۳..... بختیاری در زمان جعفرقلی خان هفت‌لنگ
- ۵۳..... بختیاری در زمان حکومت کلب علی خان هفت‌لنگ
- ۵۴..... بختیاری در زمان حکومت حسینقلی خان ایلخانی
- ۵۵..... مروری کوتاه به بزرگان سیاسی و رویدادهای تاریخی در ایل بختیاری
- ۵۷..... اشعار جنگ علیرضا خان
- ۵۸..... نقش زنان در پیش‌برد نهضات سیاسی و اجتماعی
- ۶۱..... کشاورزی بختیاری و تاریخ آن
- ۶۴..... نژاد بختیاری
- ۶۴..... ایل بختیاری
- ۶۵..... فتح قندهار توسط شیرمردان غیور بختیاری در زمان سلطنت نادرشاه
- ۶۷..... مختصری در رابطه با رویدادهای تاریخی درون ایل و بیرون ایل

بخش چهارم: پیدایش و چگونگی شکل‌گیری طایفه عیسوند از تبار قوم بختیاری از دیدگاه بزرگان و صاحب‌نظران

- ۷۵..... مختصری در ارتباط با طایفه عیسوند
- ۷۷..... ریشه اجدادی تیره‌ی خوانین عیسوند
- ۸۳..... تیره‌ی خان
- ۸۷..... سرگذشت دو برادر ملایری به اسامی، ایناق و بُداق

بخش پنجم: نقش خوانین و بزرگان در شکل‌گیری طایفه عیسوند از دیدگاه بزرگان و صاحب‌نظران

بخش ششم: نظام طبقاتی و چگونگی اداره طایفه عیسوند در گذشته به وسیله‌ی خوانین و

بزرگان

- نظام طبقاتی و چگونگی اداره طایفه عیسوند در گذشته..... ۹۶
- نحوه پرداخت مالیات..... ۹۸
- تبعید و زندانی کردن خوانین عیسوند توسط حکام صفویه و قاجاریه به علت عدم پرداخت مالیات..... ۹۹
- یادداشتی از مسعود میرزا ظل السلطان درباره مهراب خان عیسوند..... ۱۰۲
- خاطرات مهراب خان عیسوند، فرزند دوم عباس خان بزرگ از زبان نویسندگان خارجی..... ۱۰۳
- وقایع جنگ بوسف خان عیسوند..... ۱۰۹
- مختصری در رابطه با برخوردهای رژیم شاه (طاغوت) با طوایف عشایر..... ۱۱۰

بخش هفتم: تریف ایل و چگونگی شکل‌گیری یک جامعه ایلی یا عشایری

بخش هشتم: ویژگی‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی (آداب و رسوم) طایفه عیسوند و

ان‌تراکا - فرهنگی با دیگر اقوام ایرانی

- نگرشی کوتاه به خصوصیات اجتماعی عیسوند..... ۱۲۲
- آداب و رسوم طایفه عیسوند..... ۱۲۴
- وسایلی که از پوست حیوانات حلال گوشت برای عمل و نقل مواد غذایی و نگهداری آنها استفاده می‌شوند..... ۱۲۸
- ویژگی‌های اقتصادی و صنایع‌دستی..... ۱۲۹
- امرار معاش تیره‌های مختلف طایفه عیسوند..... ۱۳۰
- صنایع‌دستی که به وسیله زنان ساخته می‌شده‌اند..... ۱۳۱
- سلاح‌ها و تفنگ‌هایی که در گذشته در این طایفه از آنها استفاده می‌شد..... ۱۳۳
- شکل مسکن عشایر..... ۱۳۴
- تعمیر و نگهداری سیاه‌چادر..... ۱۳۶
- نحوه کشاورزی در ایلات و عشایر طایفه عیسوند به روش سنتی (گذشته)..... ۱۳۶
- صنایع‌دستی..... ۱۳۸
- رسم پوشیدن لباس در طایفه عیسوند..... ۱۴۰
- لباس بختیاری‌ها و اندام و شکل و شمایل بختیاری‌ها..... ۱۴۰
- نحوه ازدواج در بختیاری..... ۱۴۲
- مقدمه کوتاهی در مراحل ازدواج در کل ایل بختیاری..... ۱۴۳
- مروری بر مراحل ازدواج..... ۱۴۷

۱۵۲	 هیوله یا اشعاری که در جشن عروسی به لهجه بختیاری خوانده می‌شود
۱۵۵	 بستن پشت قدی بئی (بستن کمر عروس)
۱۵۸	 مراسم‌های عمومی متفرقه
۱۵۹	 مراسم وفات در ایل بختیاری
۱۶۲	 اشعار، بازی‌ها و سرگرمی‌های تفریحی

بخش نهم: علل مهاجرت طایفه عیسوند و چگونگی استقرار آنها در مناطق شهری و میزان جمعیت و نقش آنها از دوران انقلاب تا دفاع مقدس

۱۷۲	 نحوه‌ی مهاجرت و محل سکونت فعلی
۱۷۳	 نقش سایف عیسوند از دوران انقلاب تا دفاع مقدس

بخش دهم: شرح مناصری از پیوندهای ازدواجی درون فامیلی و برون فامیلی در خاندان خوانند و پسرند با بزرگانی از طوایف ایل چهارلنگ بختیاری

۱۷۸	 مقدمه
۱۸۱	 تیره خان طایفه عیسوند
۱۸۱	 فرزندان و نوادگان عبدالرضا خان عیسوند، فرزند بُداه خان
۱۸۳	 ازدواج بین طوایفی
۱۸۴	 مختصری در ارتباط با مهراب خان، فرزند دوم عباس خان بزرگ
۱۸۵	 شرح کامل فرزندان و نوادگان مهراب خان، فرزند دوم عباس خان بزرگ
۱۸۶	 فرزندان و نوادگان محمود خان، فرزند بزرگ مهراب خان، نوه عباس خان بزرگ
۱۸۷	 فرزندان و نوادگان یوسف خان، فرزند سوم مهراب خان، نوه عباس خان بزرگ
۱۹۳	 فرزندان و نوادگان علی خان، فرزند چهارم، مهراب خان، نوه عباس خان بزرگ
۱۹۷	 فرزندان و نوادگان ولی خان، فرزند پنجم مهراب خان، نوه عباس خان بزرگ
۱۹۹	 مختصری درباره اسد خان، فرزند سوم عباس خان بزرگ
۲۰۰	 فرزندان و نوادگان اسد خان، فرزند سوم عباس خان بزرگ
۲۰۱	 فرزندان و نوادگان حسن خان، فرزند بزرگ پسر اسد خان، نوه عباس خان بزرگ
۲۰۹	 فرزندان و نوادگان اسماعیل خان، فرزند دوم پسر اسد خان، نوه عباس خان بزرگ
۲۱۱	 فرزندان و نوادگان درویش خان، فرزند سوم اسد خان، نوه عباس خان بزرگ
۲۱۳	 فرزندان و نوادگان محمدحسن خان، فرزند چهارم اسد خان، نوه عباس خان بزرگ
۲۱۴	 فرزندان و نوادگان نادر خان، فرزند پنجم اسد خان، نوه عباس خان بزرگ
۲۱۵	 فرزندان و نوادگان ابراهیم خان، فرزند ششم اسد خان، نوه عباس خان بزرگ

- فرزندان و نوادگان محمدرسول خان، فرزند هفتم اسدخان نوه عباس خان بزرگ..... ۲۱۷
- فرزندان و نوادگان محمدرحیم خان فرزند هشتم اسدخان نوه عباس خان بزرگ..... ۲۱۸
- فرزندان و نوادگان حمزه خان فرزند نهم اسد خان نوه عباس خان بزرگ..... ۲۱۹
- مختصری درباره ابدال خان فرزند چهارم عباس خان بزرگ..... ۲۲۱
- فرزندان و نوادگان ابدال خان فرزند چهارم عباس خان بزرگ..... ۲۲۱
- مختصری درباره محمود خان فرزند عبدالرضا خان عیسوند..... ۲۲۶
- فرزندان و نوادگان محمودخان فرزند سوم عبدالرضا خان عیسوند..... ۲۲۶
- صورت جلسه نظرسنجی جمعی از بزرگان و صاحب نظران خاندان خوانین عیسوند..... ۲۲۹
- بخش یازدهم: چارت اجدادی خوانین طایفه عیسوند از نسل گذشته تا نسل فعلی (۱۴ نسل)

بخش دوازدهم: تعاریف (عکس هایی) تعدادی از مردان خاندان خوانین عیسوند

- سخن آخر..... ۲۸۵
- منابع و مأخذ..... ۲۸۷

مقدمه

حمد و سپاس بیکران خداوند یکتا را که به ما هستی بخشیده و ما را از نعمت‌های بی‌شمار خود برخوردار ساخته است و با سلام و صلوات و درود فراوان بر خاتم‌الانبیاء محمد مصطفی (ص) فرستاده خدای عزوجل و دوستان و پیروان راستینش و با سلام و درود فراوان به پیشگاه یگانه منجی عالم بشریت مهدی موعود حجت ابن الحسن عسکری (عج)، این مقدمه را با ابیاتی از حکیم توانای ماسه‌سرای ایران، حکیم ابوالقاسم فردوسی آغاز می‌کنم:

بنام خداوند جان و خرد	کزین برتر اندیشه برنگذرد
خداوند نام و خداوند جای	خداوند روزی ده رهنمای
خداوند کیهان و آسمان سپهر	فروزنده ماه و ناهید و مهر
ستودن نداند کس او را حوالت	میان بندگی را بایادت بست
چو خواهی که یابی زهر بدر را	سر اندر نیاری به دام بلا
بوی در دو گیتی ز بد رستخار	نکونام باشی و بر کردگار
به گفتار پیغمبرت راه جوی	دل را این تیرگی‌ها بدین آب شوی
تو را دین و دانش رهاند درست	روستگاری بایادت جُست
اگر چشم داری به دیگر سرای	به نزن و وصی گیر جای

در جامعه بشری کنونی که ما زندگی می‌کنیم سنت‌ها و فرهنگ‌های اصیل با هجوم فرهنگ‌های به اصطلاح مدرن از دیدگاه غرب، اما در واقع مبتذل و تخریب‌گر فرهنگ‌های بومی و سنتی اصیل که با گسترش این نوع فرهنگ‌ها که در حقیقت زمینه‌ی گسترش فرهنگ بی‌بندوباری را در جوامعی که دارای فرهنگ‌های اصیل و بومی و سنتی هستند گسترش می‌دهند.

در این قضیه مسلم است که با پذیرفتن فرهنگ بیگانه، فرهنگ‌های بومی و سنتی رو به فراموشی می‌رود، خاستگاه انسان و وجدان بیدار او جز بازگشت به گذشته‌ی خویش نیست و برای این کار راهی جز زنده نگاه‌داشتن این مهم وجود ندارد. تجربه و عبرت گرفتن از

رویدادهای گذشته که از ناحیه بیگانگان رخ داده، نشان داده است فرهنگ‌هایی در یک جامعه کم‌رنگ خواهند شد که مردم آن نسبت به فرهنگشان بی‌اهمیت باشند. از آنجایی که این کتاب تحت عنوان پیدایش و شکل‌گیری طایفه‌ی عیسوند بختیاری در جهت شناخت تمام جوانب این خاندان گردآوری و تدوین شده است و به‌طور کلی هدف از تألیف و نگارش این کتاب تاریخ، شناساندن تمام جوانب و ویژگی‌های این خاندان به نسل فعلی است. در این جریان و در ارتباط با خاندان خوانین عیسوند تحقیقات و پرس‌وجوهای زیادی از بزرگان و صاحب‌نظران و روشن‌فکران به‌عمل آمده است و غیر از گفتمان بزرگان و صاحب‌نظران و روشن‌فکران طایفه عیسوند مطالب مکتوبی که بیانگر عصر و زمان و موطن اولیه و چگونگی زمان گذشته طایفه عیسوند باشد، یافت نشد و تنها به مختصر خاطراتی از خوانین (بزرگان) طایفه عیسوند که توسط گذشتگان پیش به نسل فعلی منتقل کرده اند استفاده شده است که آن‌هم در حد خاطره‌نویسی بوده و اکتفا شده است.

ابتدا مروری کوتاه به رویارویی تاریخی و سیاسی قوم بختیاری

آنچه در سطرهای آینده از نظر عزیزان مطالعه کننده، به‌خصوص خاندان خوانین عیسوند خواهد گذشت حاصل تحقیقات، پژوهش و بررسی‌های ضمنی و عینی، تلاش و تجربیات این‌جانب به‌عنوان نگارنده این مجموعه و همچنین استفاده از آگاهی‌ها و نظرات بزرگان و صاحب‌نظران و روشن‌فکران در رابطه با قشری از مردم بختیاری به‌عنوان طایفه عیسوند و خاندان خوانین عیسوند یکی از طوایف ایل چهارلنگ بختیاری (سببه میوند (ممیوند)، (مؤمن‌وند) هست که در این کتاب به آن پرداخته شده است. بیشتر حکایت از گذشته و حال این طایفه است چراکه با از دست دادن زندگی عشایری و مهاجرت به سمت شهرها و قبول زندگی شهرنشینی و تن دادن به این موضوع و مهاجرت به شهرها به‌خصوص شهرهای دزفول و اندیمشک در استان خوزستان و شهر الیگودرز از استان لرستان، اصفهان، تهران و ... تا حدودی وضعیت زندگی آن‌ها امروزه تغییر کرده و زندگی به‌صورت گذشته اهمیت ایلی و عشایری خود را از دست داده است و هر خانواری در تقاطعی از شهرها اسکان یافته است و سکونت دارند. با مهاجرت عشایر طایفه عیسوند به شهرها و وقوع پیروزی انقلاب اسلامی، این نظام طبقاتی که

بر عهده خوانین و بزرگان غیر خان (کدخدایان) بوده به‌طور کلی از هم‌پاشیده شده و امروزه چنین مواردی در شکل قانون و ظاهری وجود ندارد.

بلکه همه امورات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی و ... مردم چه در تشکیلات اداری و دولتی و چه غیردولتی به‌طور مستقیم زیر نظر حکومت و دولت محترم جمهوری اسلامی ایران و رهبری آن اداره می‌گردد.

به‌طور کلی هدف این آثار بیشتر از هر چیز، زنده کردن یاد و خاطره و روحیه‌ی سلحشوری و ایثارگری مردان باشاهت خاندان خوانین طایفه عیسوند است، به‌خصوص در مقابل کسانی که قصد تعدی و تجاوز به حقوق اجتماعی خاندان و طایفه عیسوند را داشتند، می‌ایستادند و دفاع می‌کردند. از اوایل، روزی انقلاب حامی و حمایت‌های بی‌دریغ خود از نظام جمهوری اسلامی ایران و دستاوردهای آن را غرور ملی و دینی خویش دانسته‌اند و در هشت سال دفاع مقدس با ارشاد و راهنمایی جوانان به‌تبعیت باغ از آرمان‌های انقلاب، دین خود را به انقلاب و نظام مقدس جمهوری اسلامی ادا کرده‌اند.

کتاب حاضر که مطالب آن در اختیار مطالعه کمدگان، به‌ویژه خاندان خوانین عیسوند قرار خواهد گرفت در دوازده بخش تنظیم شده است.

که در حقیقت آنچه در این ارتباط نگاشته شده است، حاصل پرس‌وجوی و تحقیقاتی بوده است که از پیران و ریش‌سفیدان، بزرگان و صاحب‌نظران و روشنفکران خاندان خوانین و سایر بزرگان طایفه عیسوند است که با تلاش و کوشش فراوان در طول چند سال توسط این‌جانب به‌عنوان نگارنده‌ی این اثر به‌عمل آمده است.

تحقیقات این‌جانب فقط در رابطه با تیره‌ی خوانین عیسوند بوده است و در رابط با پیدایش و شکل‌گیری طایفه عیسوند به‌طور مختصر مطالب گفته شده است لذا در این خصوص هیچ‌گاه سخنی به‌مصلح شخصی خود نگفته و مطالبی خارج از گفتمان بزرگان را نیز عنوان نکرده‌ام. به تعبیر درست‌تر هیچ‌گونه تعصب و تبعیضی در مطالب این کتاب از جانب نویسنده راه نیافته است.

اما آنچه در سطرهای آینده از نظر عزیزان مطالعه‌کننده، به‌ویژه نسل فعلی خاندان خوانین طایفه عیسوند خواهد گذشت حاصل تلاش و کوشش خستگی‌ناپذیر چندین ساله این‌جانب

به‌عنوان نویسنده بوده که قبل از سالهای ۱۳۷۲ به صورت گفت‌وگوشنود شفاهی از بزرگان و صاحب‌نظران سالخورده تیره خوانین طایفه عیسوند شنیده می‌شد چون اینجانب به این گفتمان علاقمند بودم و تصور می‌کردم که یک روزی این گفته‌های بزرگان را مکتوب کنم و به رشته تحریر درآورم در سال ۱۳۷۲ به‌صورت جدی و عملی این کار را دنبال کردم و تحقیقات خودم را به روش حضوری از افراد کهنسال آغاز کردم و تحقیقات میدانی و عملی را تا سال ۱۳۹۲ ادامه دادم و تا قبل از چاپ کتاب، به این نتایج و جمع‌بندی مطالب دست یافتیم و نتیجه و حاصل این کار کتاب حاضر است که گردآوری و تدوین شده و در سال ۱۳۹۳ تعداد چند نسخه (۵۰ نسخه) از آن تحت عنوان «تبارنامه خوانین عیسوند بختیاری» به چاپ رسید و با تحقیقات و معاینات بیشتر اصلاحات و تغییراتی در متن آن صورت گرفت و در سال ۱۳۹۸ تحت عنوان «پیدایش و چگونگی شکل‌گیری طایفه عیسوند از تبار قوم بختیاری به انضمام تبارنامه خوانین عیسوند» به چاپ رسیده است.